

Kaldbaks kirkja

Grein eftir Hanus T. Bærentsen

Tekningar og annar tekstur eftir J.P. Gregoriussen

Vestur- og suðursíða á kirkjuni

Teknað eftir Geodætisk Instituts Opmåling 1897

Heimildarfólk: Snorri á Bøgarði og
Ella Nolsøe Reinert

Mát 1:1000

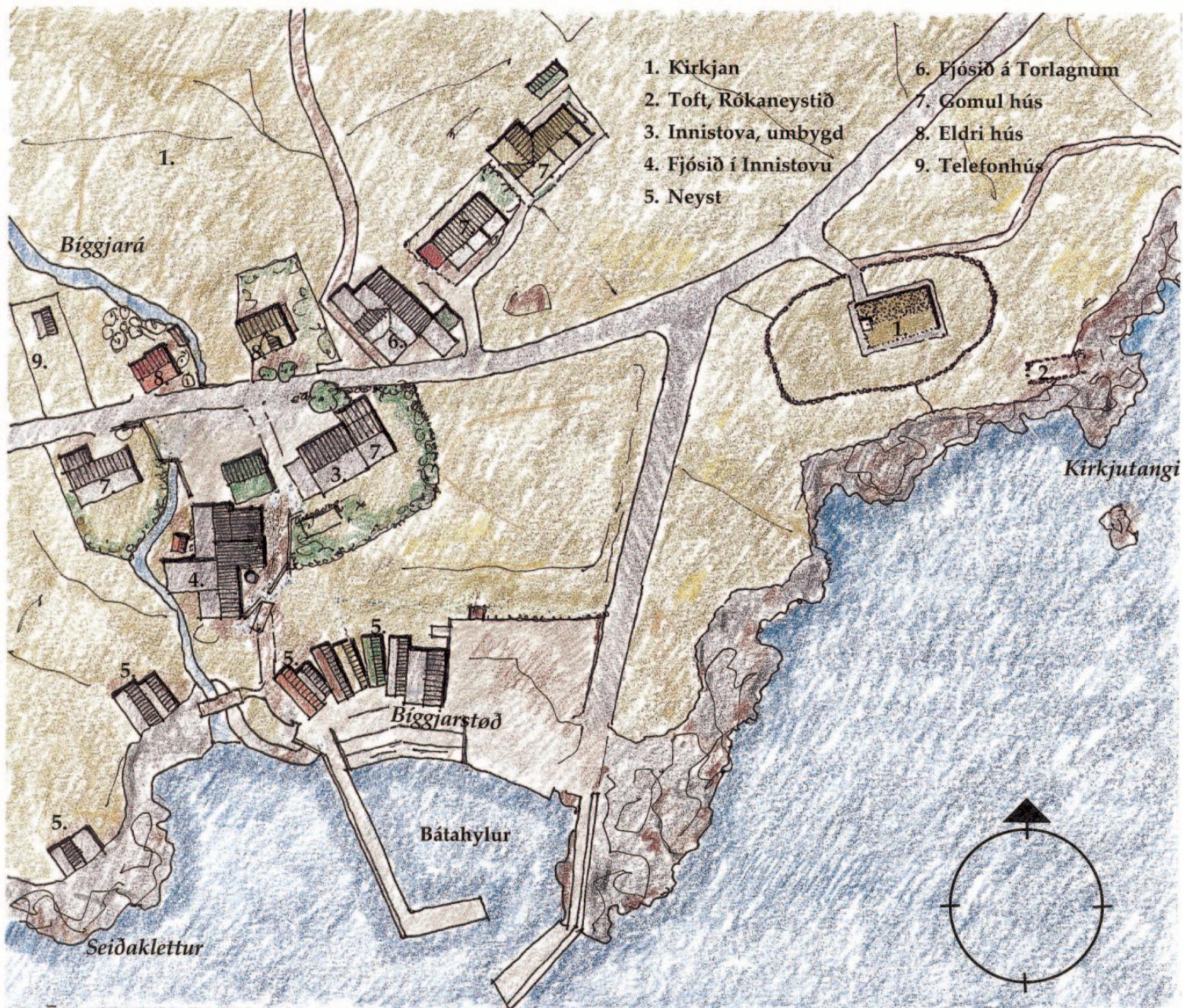
Kaldbak · 1896

Kirkjustaðurin í Kaldbak man hava verið valdur við skili og umhugsni; kirkjan sæst víða um og sæst eisini frá flestu gomlu býlingunum í bygdini. Kirkjan, við garðinum uttanum, stendur sum ítökiligur partur av landslagnum.

Staðarnövnini innanfyri bøgarðsleiðina – fyrst *Halgalág*, síðani *Kyrjarheyggur*, har bœn varð biðin, tákirkjan dagaði undan, og eisini *Svøltulið* – munnu hvør í sínum lag goyma forna sœgu.

Rókaneystið ber navn eftir áttamannafari, sum handilsmaðurin Petur Nolsøe, ættaður úr Havn, hevði við sær á sinni til Kaldbaks. Báturin fór ikki suðuraftur, men varð verandi í Kaldbak og brúktur í grind og til flutnings.

Ein bátur í *Soylugörðum* var *Myklingur*. Hann stóð í *Andavík*. Nú er hann á Fornminnissavninum. Varð neyðsent, varð ofta rópt av *Kallanesi*, og tákoyrdist um fjørðin.

Teknað eftir matrikulkortinum

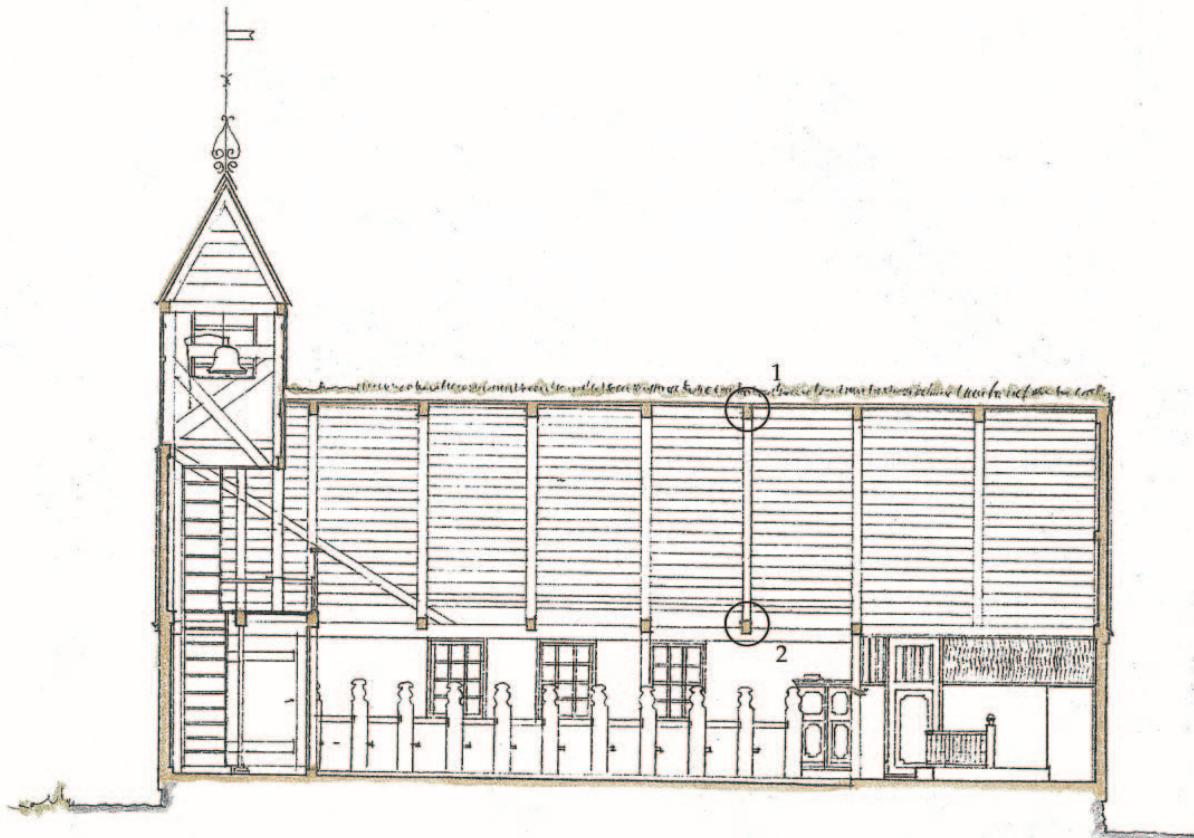
Mát 1:1000

Kaldbak · 1995

Á okkara dögum er lítið broytt um tær leiðir, har kirkjan stendur. Har er líka frítt og friðsælt, sum áður. Tað, at bátahylur er bygdur við Bíggjartanga, sakar einki. Har man vera vakurt og liviligt ein góðan sólskinsdag.

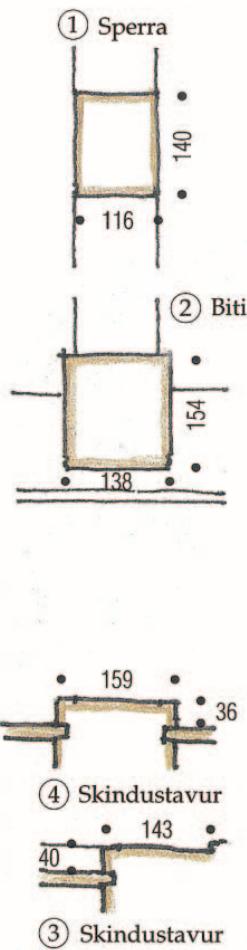
Men eitt, sum brýtur heildina og órógvær eygað er, at gamla Rókaneystið er niðurdottið. Hetta er

stórt spell. Tað mátti borið til at fingeð neystið aftur til heiðurs og æru. Onkur avtakabátur hevði kent tað væl at staðið tryggur har. – Neystið og drátturin hoyra saman við kirkjumyndini. Her vórðu prestarnir settir á land, tá ið teir vórðu skjútsaðir úr Sandagerði ella úr Akkersvík til kirkjuligar atgerðir í Kaldbaks kirkju.

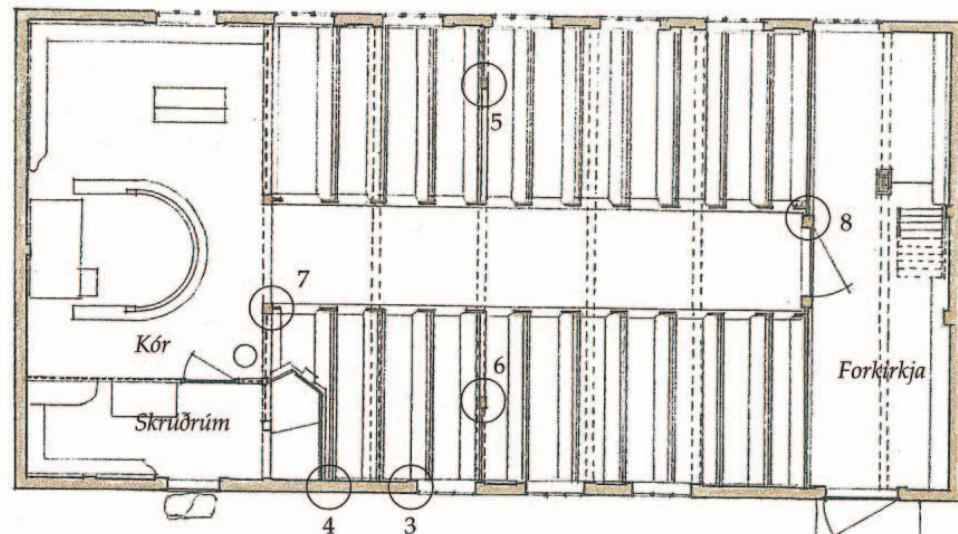
Longdarskurður, mót 1:100

Kirkjan varð í 1982 uppmátað av Kristoffuri Kristoffersen (ogn Landsverkfröðingurin). Tekningar í 1:150 og 1:100 hevur JPG strikuteknað eftir hesi uppmáting. Óll onnur uppmáting av kirkjuni í mót 1:20, 1:10, 1:3 og 1:1 er gjørd og teknað av JPG í 1995

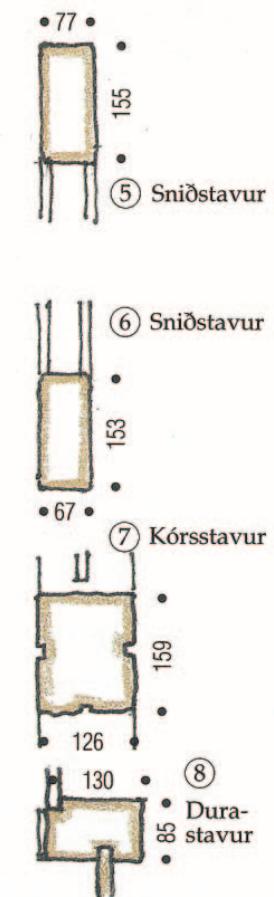

Stöddin á kirkjuni: 12,50 x 6,30 m ella 20 x 10 alin

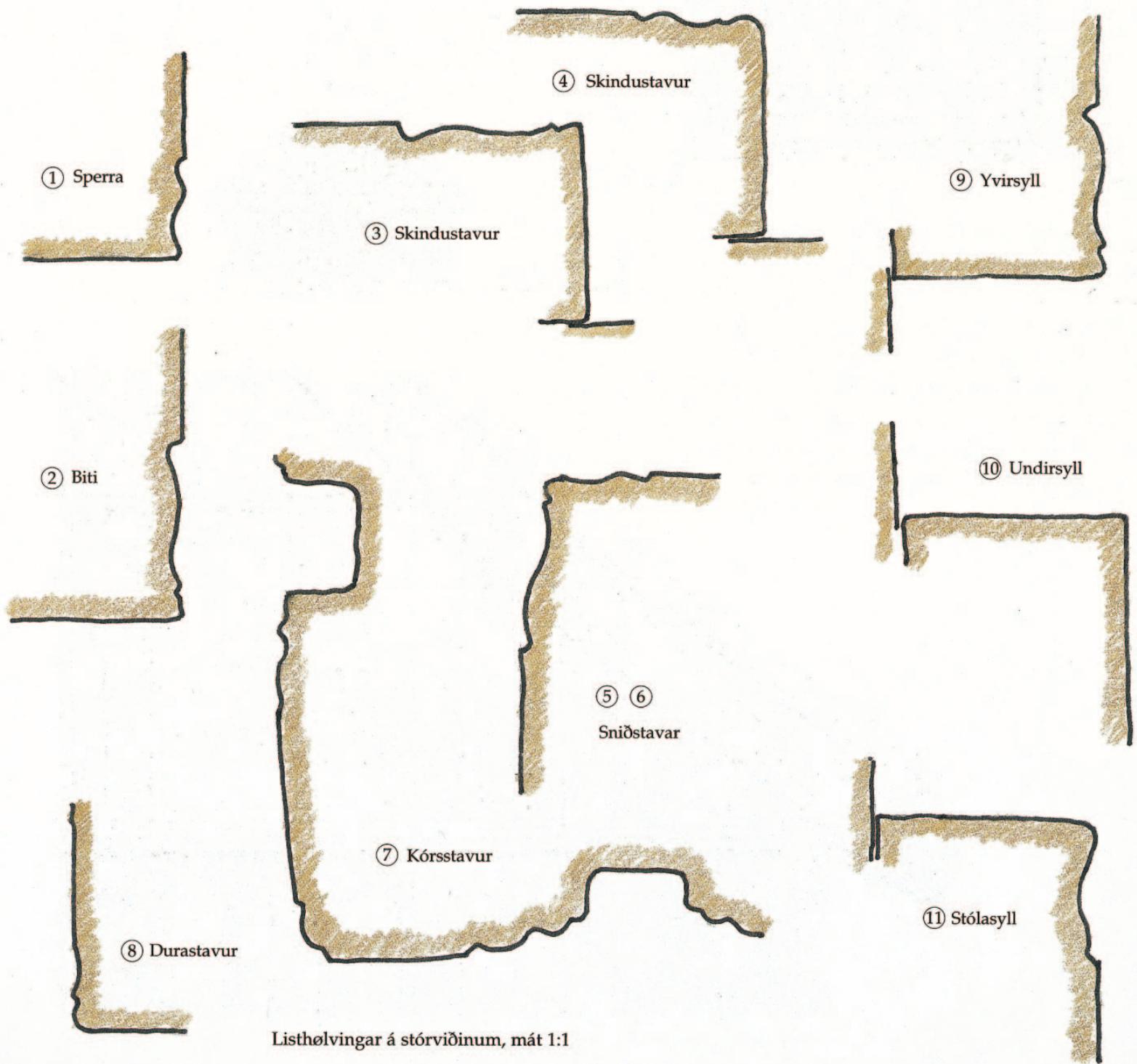
Takreisingin er 43°

Flatmynd, mót 1:100

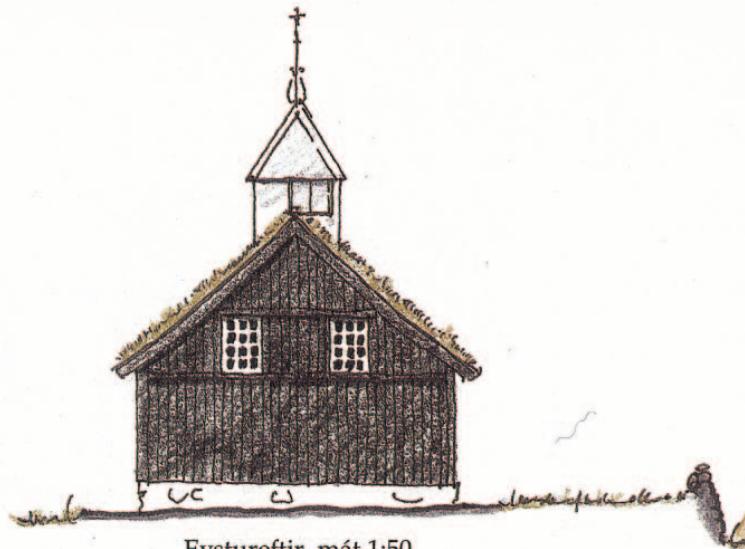

Serskurðir, mót 1:10

Úthurðin, mót 1:20

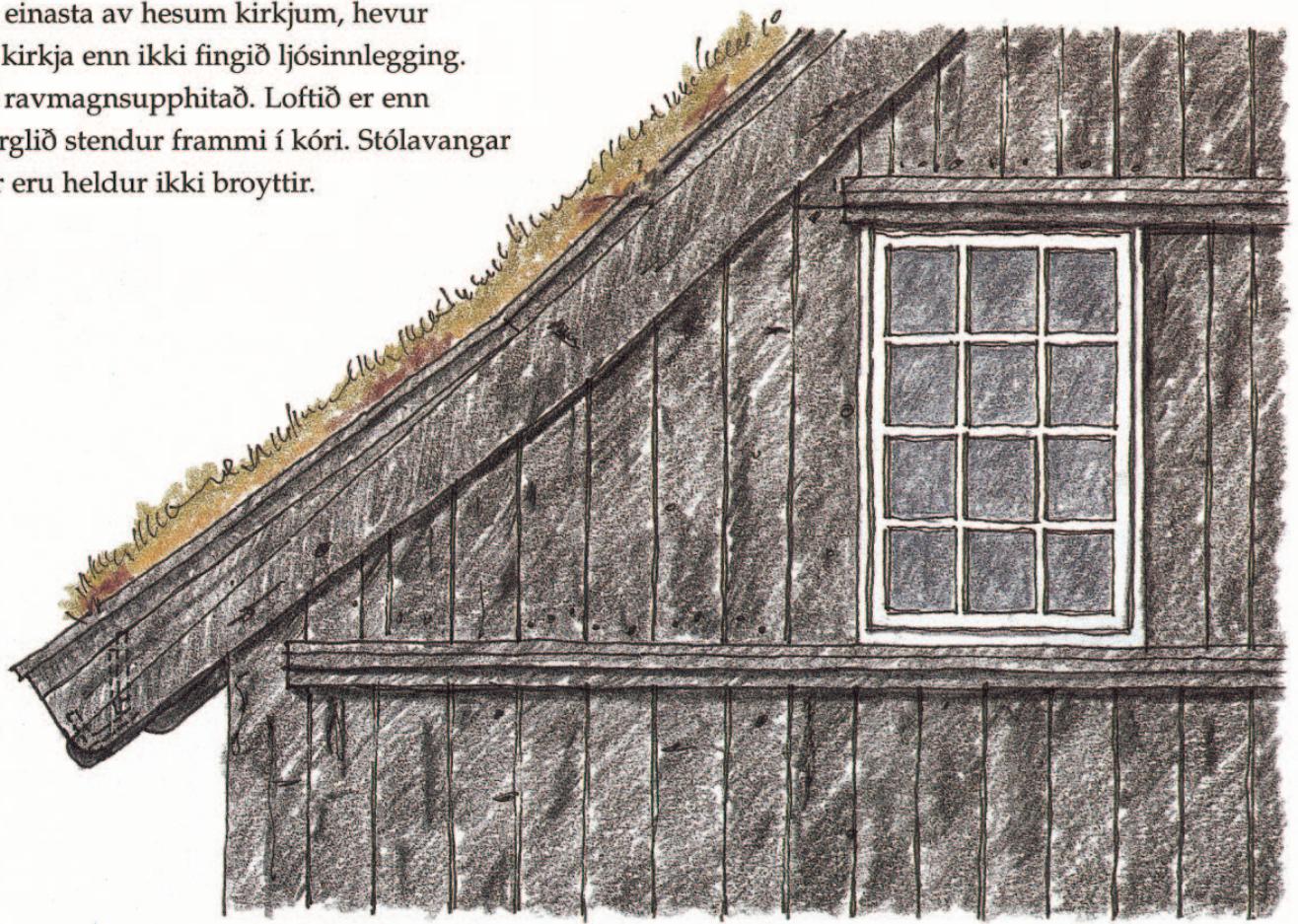

Eystureftir, mót 1:50

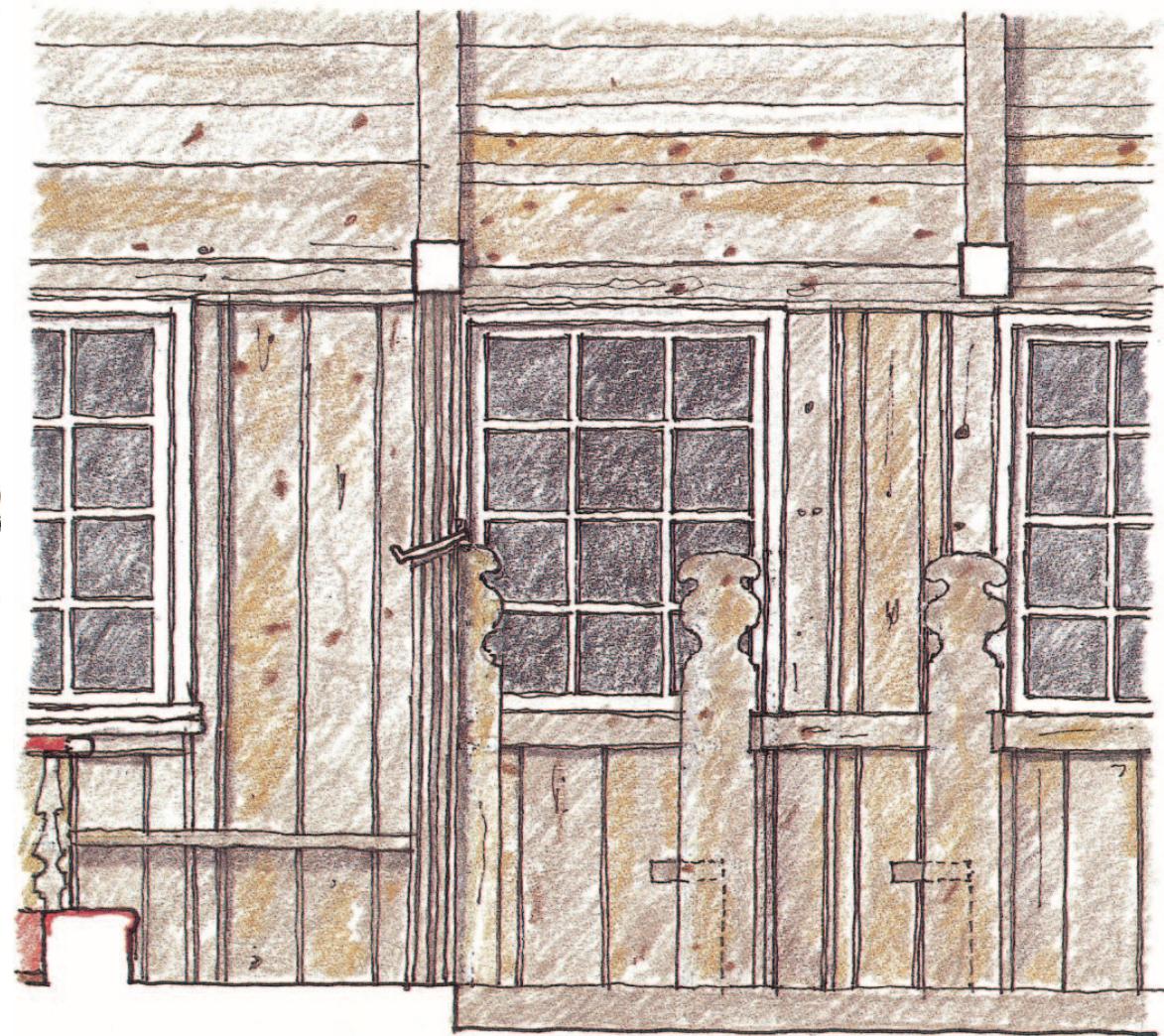

Vestureftir, mót 1:50

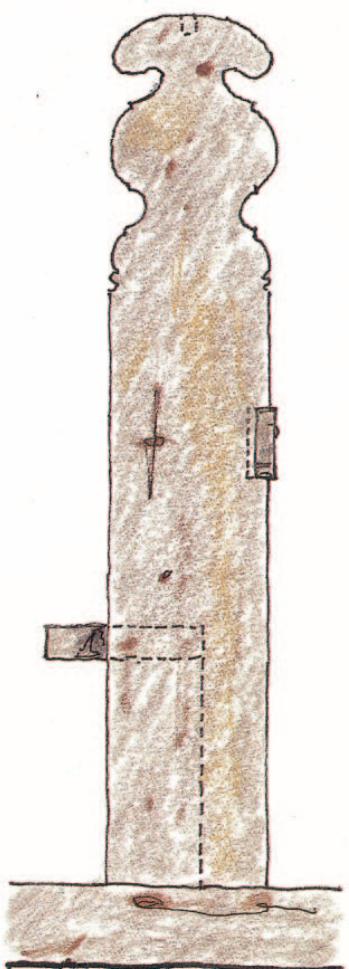
Sum tann einasta av hesum kirkjum, hevur Kaldbaks kirkja enn ikki fingið ljósinnlegging. Hon er tó ravnagnsupphitað. Loftið er enn óbroytt; orglið stendur frammi í kóri. Stólavangar og beinkir eru heldur ikki broyttir.

Vindskeið og vindeyga eystureftir, mót 1:20

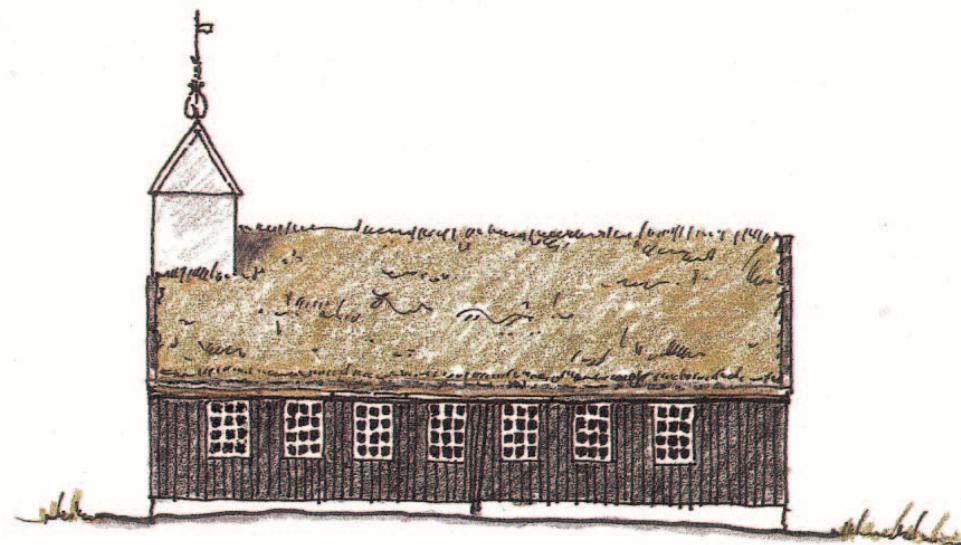
Fremsti partur mannfólkamegin, mót 1:20

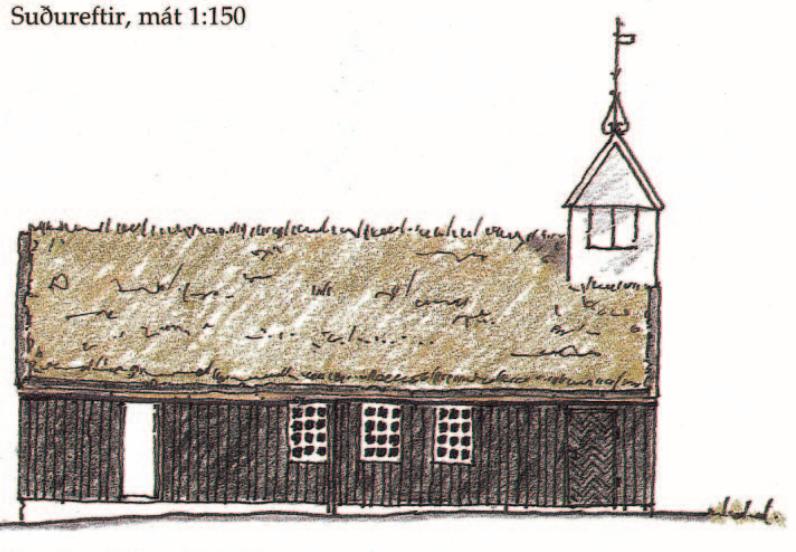
Stólavangi, mót 1:10

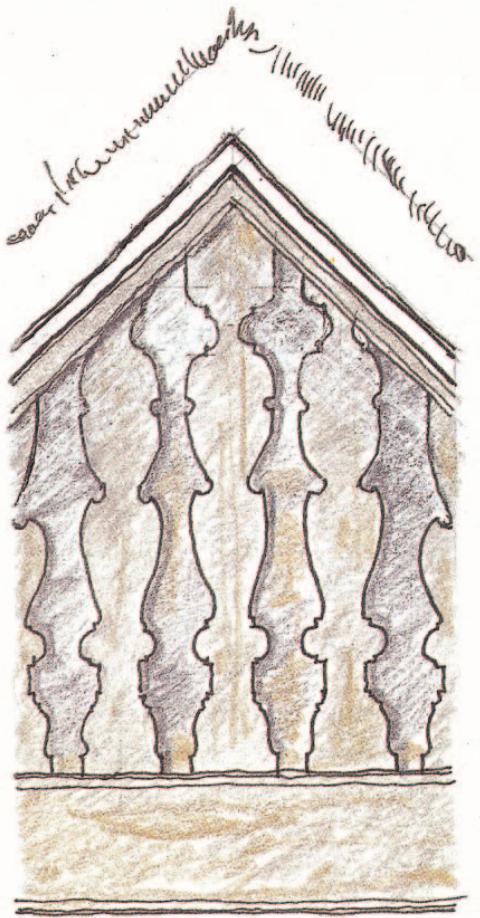
Rim við violinskurði, mót 1:3

Suðureftir, mót 1:150

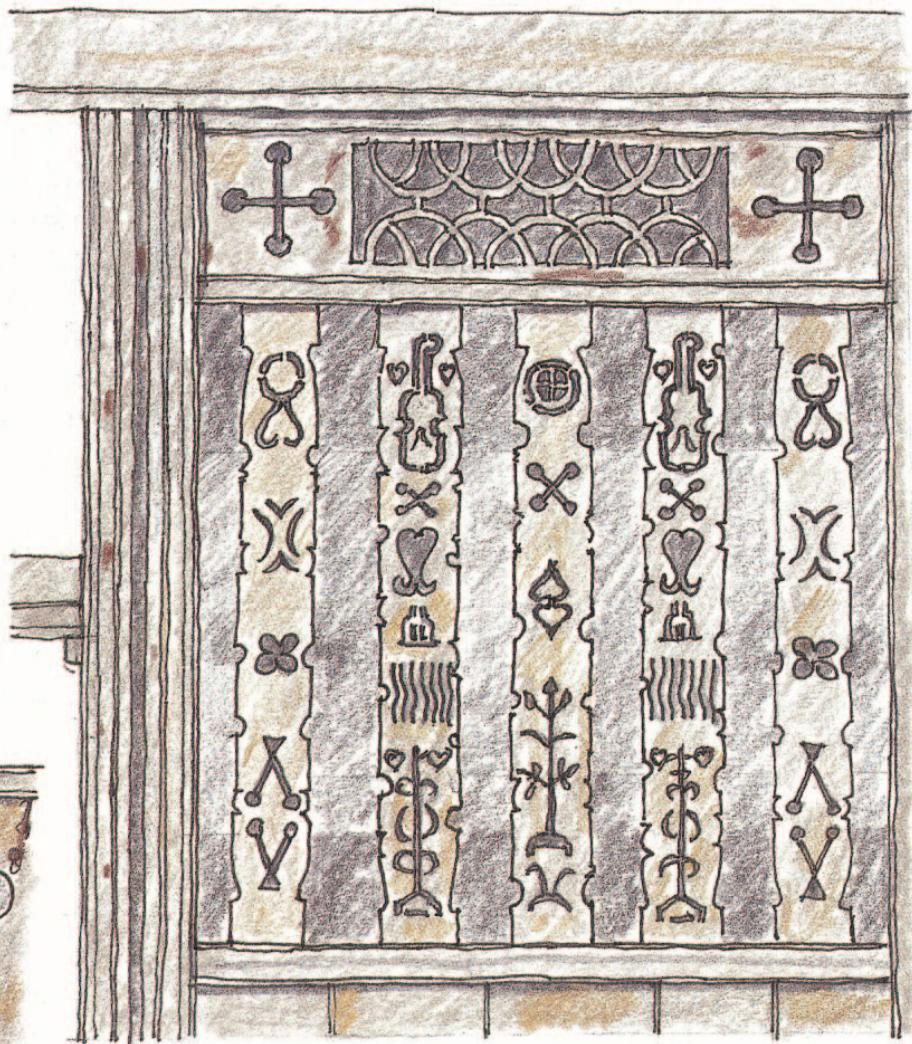
Norðureftir, mót 1:150

Rimar í mœnu við tornið

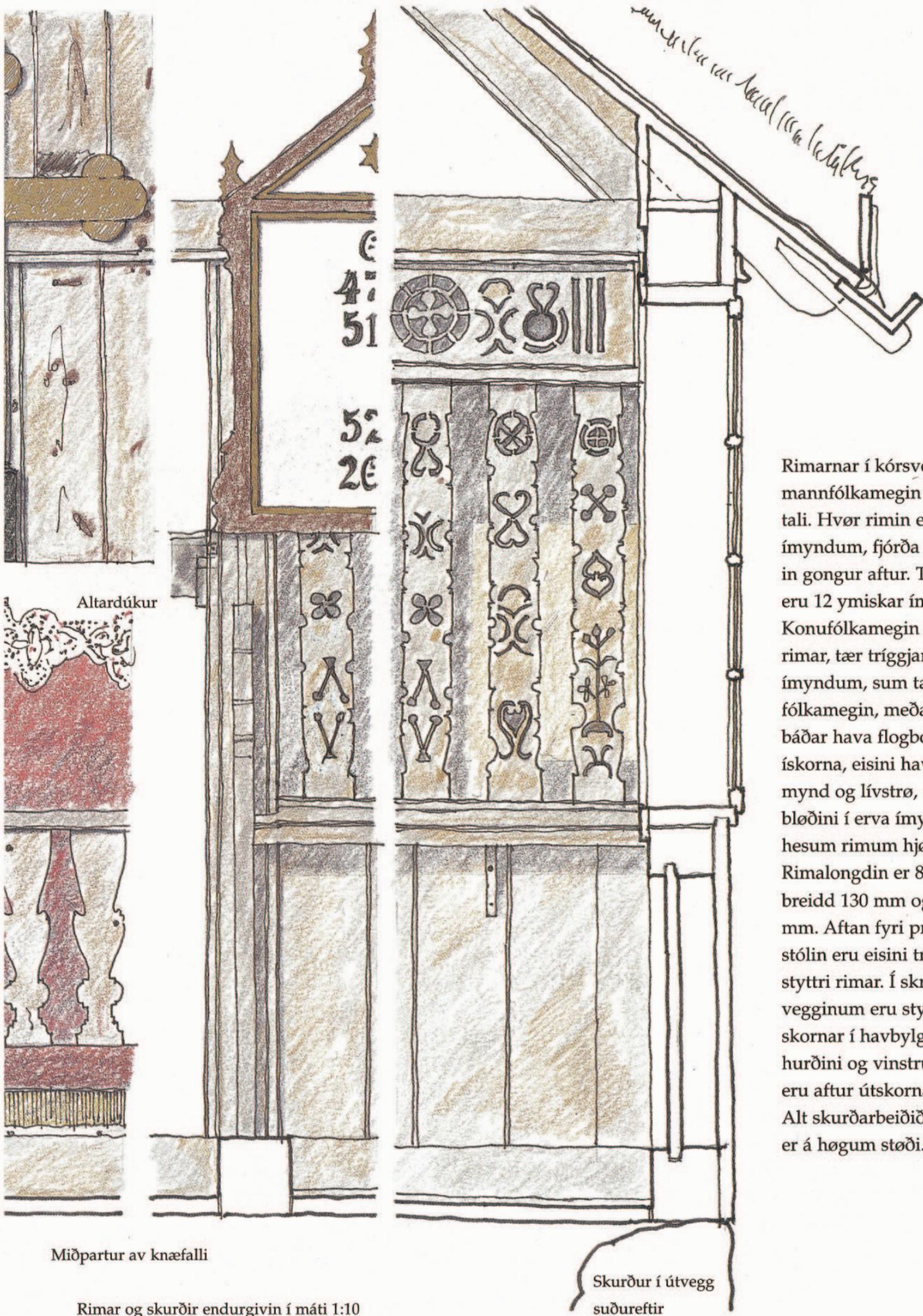
Rimar framman á loftinum

Rimar í vegginum konufólkamegin, sæddar úr kórinum

Rimar og hurð í skruðrúmsvegginum

Rimarnar í kórsvegginum mannfólkamegin eru 12 í tali. Hvør rimin er við fýra ímyndum, fjórða hvør rimin gongur aftur. Til samans eru 12 ymiskar ímyndir. Konufólkamegin eru fimm rimar, tær tríggjar eru við ímyndum, sum tær mannfólkamegin, meðan hinar báðar hava flogborna violin ískorna, eisini havbylgjumynd og lívstrø, men blöðini í erva ímynda á hesum rínum hjortu. Rimalongdin er 860 mm, breidd 130 mm og tjúkd 13 mm. Aftan fyri prædikastólin eru eisini tríggjar styttri rimar. Í skrúðrúmsvegginum eru styttri rimar skornar í havbylgjusniði. Í hurðini og vinstrumegín eru aftur útskornar rimar. Alt skurðarbeidið í kirkjuni er á högum stöði.

Kaldbaks kirkja

Nøkur stutt sogubrot

Eftir Hanus T. Bærentsen

Í einum lítlum kirkjugarði vestarlaga í gomlu bygdini á einum tanga út móti Kaldbaksfirði liggur tann vakra, vælhildna kirkjan bygd í árinum 1835.

Tað fyrsta, sum sást av gomlu bygdini, var kirkjutornið, tá komið var úr haganum eftir Torvhjallagøtu, tætt innan fyri Lambá. Tá komið var undan Kaldbaksnesi, var kirkjan eisini tað fyrsta, tú sást. Tá ið komið var út eftir bakkanum til Kaldbaks við Kyrjarheyg, vestan fyri Halgalág, var kirkjan somuleiðis tað fyrsta, tú bart eyga við.

Kirkjan er bygd eftir sama sniði, sum er eyðkent fyri flestu féroysku kirkjurnar frá sama mundi. Hon stendur á einari lágarí hvítkálkaðari steingrund. Sjálv kirkjan er úr timbri við flagtekju og er tjørað uttan.

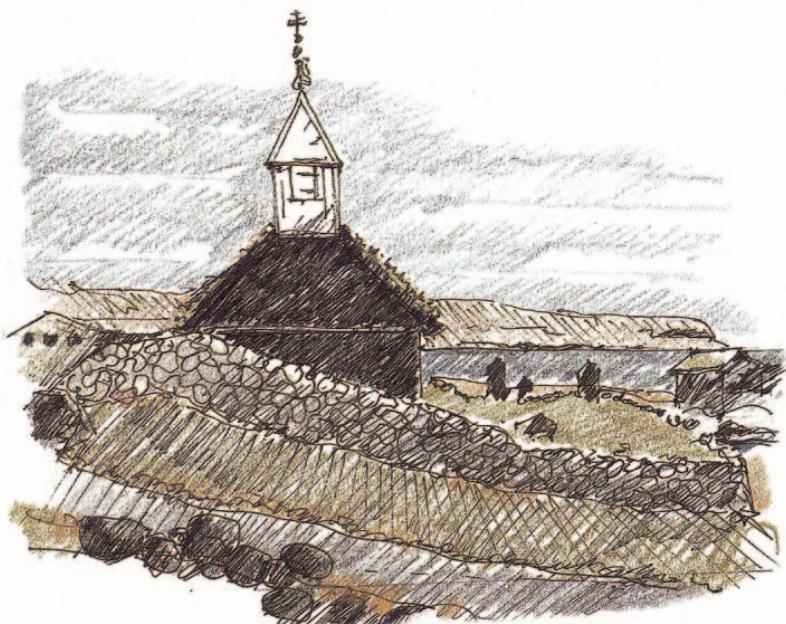
Hon er væl smíðað, og skurðarverkið í kórsvegginum er meiri fjölbroytt enn í mongum øðrum kirkjum, og tað ber boð um eitt framúr gott og snøgt handverk.

Inngongdin er á norðurvesturendanum. Á somu síðu sum inngongdin er hvítmálað prestahurð inn í kórið – hon hevur ikki verið nýtt, tað nakar veit um at siga. Onkur sögan er kortini um, at prestur kundi smoyggja sær út eini ørindi tann vegin, um Kingosálmarnir gjørdust ov drúgvir. Vindeyguni eru fýrkantað við hvítmálaðum karmum.

Samanumtikið kann sigast, at hon er ein frálíka hugnlig og dámlig kirkja.

Eitt eyðkenni við kirkjuni er, at hon er so sera væl umsitin og røkt bæði uttan og innan. Hetta er alt sjálvum bygdarfólkinum fyri at takka.

Arbeiðsmenninir, ið bygdu Kaldbaks kirkju, voru 8 í tali. Teir voru úr Kaldbak, Kollafirði, av Sundi og av Glyvrum. Tilfarið til kirkjuna varð

Kirkja og kirkjugarður vestureftir. Eystnes í baksýni.

keypt í Kgl. Handlinum í Tórshavn. Kirkjan stóð í gerð í okkurt um tríggjar mánaðir.

Smiðirnir

Dávid Petersen úr Kollafirði stóð fyri arbeiðinum. Dávid, ið var ættaður av Miðgerði, hevði verið niðri í Danmark og lært bæði jarn- og træsmíð. Lásið í úthurðini skal vera sveinastykki hansara. Hetta letur seg tó ikki prógva, av tí at tað framgongur ikki av byggiroknaskapinum, hvør hevur gjørt úthurðarlásið og annað jarnsmíð í kirkjuni.

Lucas Jacobsen úr Tórshavn. Hann var bónadsonur av Sundi, men búsitandi í Havn.

Jacob Poulsen úr Kollafirði.

Niels Joensen av Glyvrum.

Poul Poulsen úr Kollafirði. Hann varð kallaður Gamli Skála Poul og var timburmaður.

Joen Djurhuus úr Kollafirði.

Jacob Bertelsen úr Kaldbak. Hann varð vanliga nevndur Bartals Jákup. Faðir hansara, Bartal, var úr Ísakshúsi í Vestmanna og kom til Kaldbaks fyrst sum húskallur í Heimistovu, men settist seinni niður sum traðarmaður í Miðgeil. Hann var abbi Petur Jacobsen í Hoyvík og Jacob Andrias Vang í Frammistovu úti við Á. Jákup búsettist í Havn.

Cornelius Reinert úr Kaldbak. Hann var bóndi og langabbabeiggi Thomas Reinert, bónda í Heimistovu.

Arbeiðslønin, umframt snikkaraarbeiðið, var tilsamans 164 Rbd. 3 M. 8 Sk., ið varð útgoldin Peder Pedersen kirkjuverja, ið síðan avroknaði við smiðirnar.

N.C. Winther snikkari í Tórshavn gjørði vindeyguni, og J. Wenningstedt, skraddari í Havn, klæddi altarið, altarringin, knæfallið og partar av prædikastólinum við reyðum klæði, ið varð fest við messingseymi. Kirkjan hevði upprunaliga bertysjey vindeygu tilsamans – hini vindeyguni eru komin seinni.

Eldri kirkjur í Kaldbak

Vit skulu nú líta eitt sindur at kirkjum, sum hava verið undan hesari.

Í álti frá 1709 stendur at lesa um kirkjuna:

Kirken er 14 alen lang. Koret deraf 5 alen bred, 7 alen høj – 9 stole på hver side, prædikestolen på kvindesiden.

Alter med papirs altertalve, et vindue over alteret, et våbenhus ved venstre ende af kirken – langt 1 3/4 alen og lige bredt med kirken, intet tårn eller klokke, ellers bygget af tømmer og indvendig klædt med bredder og udvendig med stenvæg omkring – tækket med næver og flagtørv ovenpå.

Denne kirkes indkomst i de bedste åringer ere 8 gylden, og årlig vis udgift 6 gylden 5 skind, som består til vin og brød, præstehold, lys, provste og skrivepenge, item ornementerne at reneholde, og har denne kirke nu tilgode 2 gylden 11 skind.

Navnafjølin við forbókstavunum á smiðunum og byggiárinum yvir hurðini í forkirkjuni

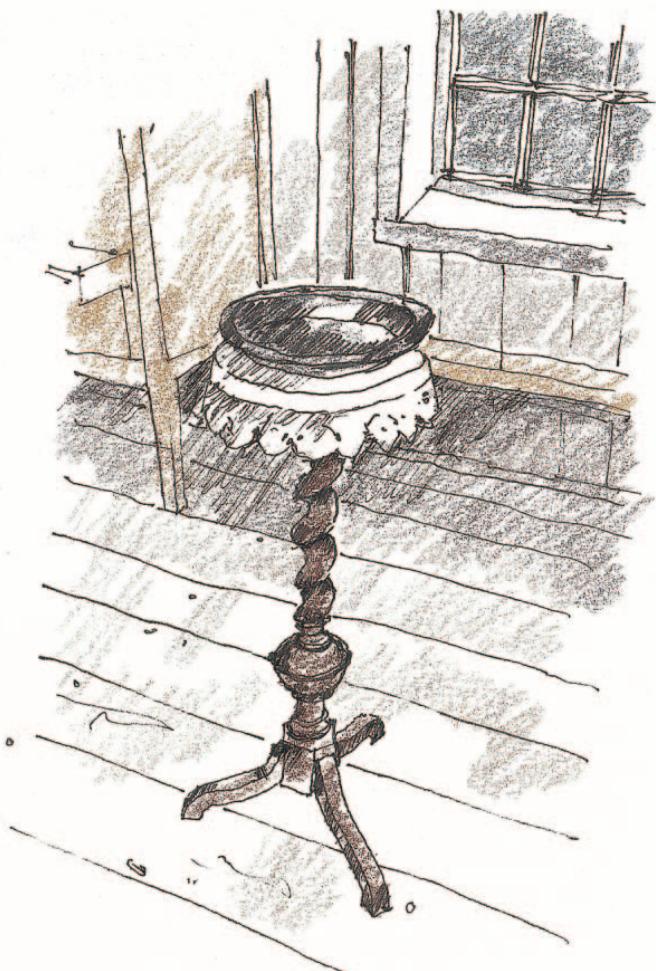
Í álti frá 1729 verður skrivað soleiðis um Kaldbaks kirkju:

Blev den 7. juli besynet, og befundet at være 14ten al lang – 7 al bred – 5 3/4 al høj – opbygt ao 1699. Udvendig med vægge trint omkring af grove og ujævne kæmpestene ret stående, indvendig klædt paa alle sider med fyretømmer meget gammelt. Foedstyckerne under siderne ere forraadnede, fælrene i Coret bag alteret forvitrede, Tømmeret uden til i taget af læcker forfugtet og dertil forvitret, oversidlerne bøjede, spærreerne for svage at bære tagets tyngde, og der ofver med ræbaand bestyrkede; Altere, alterfoed, Prædickestolen alle gamle og ringe dog uforraadnede, ingen skriftestoel, men bænker ere rundt omkring i Coret, Klaðningen uden til for den østre gavl, ganske beraadnet, for Coret er et vindue 1 1/4 al højt – 2 3/4 al bredt – noget brøstfeldigt uden luge for; 9 stole findes paa hver side, men ingen med dør for, gulvet baade i Coret, gangen og stolene lagt med kæmpestene og smaat grus.

For kirken findes en dør uden laas og hængsler, og et lidet vaabenhuus 1 7/8 al langt af lige breedte og højde med kirken med bare stenvægge omkring uden nogen klædning, tæcket med næfver, med en gammel dør for uden laas og hængsler.

Kirkens inventarium og Ornamenter ere:

1 kalck og Disk af tin – 1 par Lysestager af tin, ubrøstfældige – 3de smaa altertafler ganske fordærvede, og malingen afslidt – 1 goed hørberrits messe-skiorte, 1 goed alterdug af samme slags lærrit, 1 brunblommet messegagel med grønt toft kaarsviis stafferet paa rygstycket –

Doypifunturin við dópsfati frá 1808

1 gl ubrugelig alterbog, $\frac{1}{4}$ part i en ritual, 1 liden træskammel for alteret, 1 ditto brøstfældig og større.

Kirkegaarden findes forsynet rundt omkring med giærde af jord og sten aldeles uforfalsket.

Kirkjan 1835 verður bygd

At neyðugt var at byggja nýggja kirkju mundi eingin ivi vera um. – Í skjali frá 1834 stendur so ljóðandi at lesa um kirkjuna:

Aar 1834 den 14 Julii mødte undertegnede af Landfogden dertil opnævnte Mænd i Kalbaks Kirke for at tage syn af samme, og fandt vi ved denne Kirke følgende mangler: Kirken er næsten overalt brøstfældig og trænger til at ombygges, hvorfor det ei nytter at foretage andet end ubetydelige Reparationer, indtil

den kan vorde af ny opført. Inventarierne ere alle brugelige.

Dette forpligte vi os til naar forlanges ved Eed at bekräfte.

Kalbak d.u.s.

Berthel Jacobsen

Cornelius Ch. Reinert

med paaholdt Pen.

Nýggja kirkjan stendur so í gerð í umleið tríggjar mánaðir og í sambandi við, at nýggj kirkja er liðug, fær Struer próstur soljóðandi skriv og innbjóðing:

Til Præst Struer.

D. 6. Aug.

I det jeg hermed meddeler Deres Høiværverdighez, til behagelig Underretning, at Kirken i Kalbak nu er færdig, skulde jeg tillige tjenstligst have Dem annoget om, at maatte komme den Tid, det er Dem mest beleilig til sammes Indvielse.

Sum longu nevnt, varð tilfarið til kirkjuna keypt í Kgl. einahandlinum. Av tí at tað kann vera áhugavert at siggja, hvat ið er farið til kirkjuna av tilfari, skulu vit her stutt greiða frá tilfarinum. Til kirkjuna vórðu nýtt 162 brettir, 12 fót, 28 brettir, 10 fót, 6 brettir, 8 fót, 8 stokkar, 24 fót, 24 stokkar, 20 fót, 4 stokkar, 16 fót, 1 stokkur, 12 fót, 90 Lispund av nævur, umframt seym, jarn og tjøru. Timbrið kostaði 275 Rbd. 87 Sk.

Kirkjuna vígdi Struer próstur 16. august 1835, 9. sunnudag eftir trinitatis. Hann var prestur í Vágum. Um sama mundið var Peter Thomsen prestur í Suðurstrey moy (1833-38). Fyrst hevði hann verið prestur í Norðoyggjum í tvey ár.

Í árinum 1836 verður so nýggja kirkjan sýnað, og stendur at lesa í skjali soljóðandi:

Aar 1836 den 23 August mødte undertegnede dertil opnævnte Mænd i Kalbaks Kirke for at tage Syn af samme, og fandt vi denne nye Kirke, saavelsom dens

Inventarier i meget god Stand, hvilket vi naar forlanges med Eed ville bekræfte.

Kalbak d.u.s.

Berthel Jacobsen

Cornelius Ch. Reinert

med ført Pen

Kirkjugarðurin hevur upprunalaiga verið rundur í skapi, men síðan hann er víðkaður vestureftir í 1935, hevur hann samstundis broytt snið. Í lögtingstíðindum frá 1935 verður málið um víðkan av kirkjugarðinum viðgjört: *Sóknarstýrið fyrir Kaldbaks sóknar Kommunu sökir í brævi, dagfest 16. juni 1935, Lögtingið um vanligan studning til víðkan av kirkjugarðinum. Ætlanin er at vaksa gardin vestureftir.*

Stykkið, ið skal leggjast aftur at kirkjugarðinum, er kongsjørð, og festarin hevur fyri ein part samtykt at lata so mikið av jørð, sum tørvast. Tann gamli garðurin er laðaður av gróti, og er meiningerin tann, at tað, ið gjört verður afturat, eisini verður av gróti, um viðurskiftini eru til tess. Umrødda stykkið er 155 m² stórt. Arbeidstíðin er mett at verða 1200 tímar á 50 oyru.

Hóast kirkjan stendur niðarlaga á bakkanum, er brim ongantíð skolað niðan í kirkjugarðin, tað nakar veit um at siga. – Ikki vóru tað teir somu menninir, ið laðaðu gamla kirkjugarðin, sum bygdu kirkjuna. – Ilt er at siga, hvaðan grótið er fingið til vega – einahelst er tað grót, ið tikið er úr fjøruni. Bert hesin eini kirkjugarðurin hevur verið, og tær kirkjur, helst tríggjar í tali, ið verið hava undan hesari, hava allar staðið á sama staði.

Kirkjugarðurin vestan fyri varð vígdur í 1946.

Jákup Joensen, táverandi próstur, vígdi garðin

Kirkjuportrið er eisini broytt. Fyrr hevði tað bogagálv, men hann fór mangan av vindi, so hildið var at vera best organ at hava.

Kirkjan innan

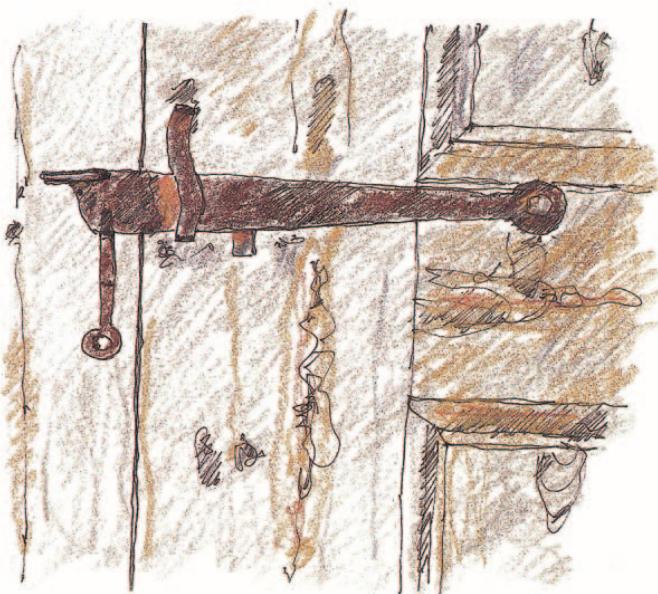
Tað kundi verið áhugavert at vitað, hvør altarbúnaðurin var í nýggju kirkjuni, og hvat kirkjan annars átti av lutum, tá ið hon varð vígd. Sambært roknskaparskjólum á landsskjalasavninum fekk kirkjan nýggjan kalik og disk, sum meistarinn Jens Nicolaj Berner hevði gjört, og tveir nýggjar mess-

Diskur og kalikurin, sum kirkjan fekk í 1835, og partur av sjeyarmaðum staka, sum varð latin kirkjuni til 100-ára dagin 1935

Breyðdós og vínkanna úr svörtum postalíni og gamal messingstaki

Klinka og hurðarhongsl á hurðini í forkirkjuni

ingstakar í sambandi við vígsluna 1835. Jens Nicolaj Berner var ein av mætastu silvursmiðum um hetta mundið. Kalikur og diskur kostaðu til samans 44 Rbd. 4 Sk. Teir báðir stakarnir og ljósasaksurin kostaðu 7 Rbd. 3 M. 1 $\frac{1}{2}$ Sk. Annars átti kirkjan um hetta mundið tveir altardúkar, ein messuakul, eina messuskjúrtu, eitt dópsfat úr tini, ein spaka at kasta jörð á við, eina talvu til tey fátæku og nakað væl av bókum, bíbliur, sálmbækur og lestrabökur.

Kirkjan fekk sítt fyrsta orgul í 1912 – tað var gjørt í Svøríki. Tá ið tað skuldi keypast, læt bygdarfólk ið pengar til hetta endamál. Ymiskt var, hvussu nögv ið hvør gav – onkur einar 2 kr., meðan tann, ið mest gav, læt 20 kr. Núverandi orgul kom í 1984

Sum áður greitt frá skal Dávid Petersen hava smiðað jarhlásið, sum er í úthurðini, helst á høvuðshurðini. Hann var jú meistari fyri kirkjusmiðinum. Hann sigst eisini hava skorið út kórsfjalirnar. Tær mynda mong vøkur mynstur, m.o. violinir. Frá skjali sæst eisini, at kirkjan er umbygd longu í 1845.

Men eftir roknskaparbókini frá 1847 er Dávid Petersen ónevndur, og kirkjan verður bert klødd

uttan, og nakrar syllar umvældar, so tað fer kortini at vera óvist, um tað júst er hesin maður, ið hevur tilevnað útskurðin.

Øll, ið vitja kirkjuna, leggja til merkis, hvussu ómetaliga snøgt arbeidið er greitt úr hondum, tá ið hugsað verður um, hvussu amboðini voru tá á dögum – ikki altið tey bestu og neyvan so hvøss heldur.

Siðir og kirkjuhald

Mangir eru siðirnir, ið knýta seg til kirkju og kirkjuhald í Føroyum. Her er bert eitt dømi. Tá ið lík skuldu koma úr Havn at verða jarðað í Kaldbak og varð flutt við báti, varð farið á land í Biggjarestøð norðan fyri kirkjuna. Siður var tá, at báturin skuldi venda tríggjar ferðir runt á fjørðinum á veg yvirum.

Konfirmation hevur verið tvær reisir í Kaldbaks kirkju – einaferð í 1878, og so er eingin aftur, fyrr enn í 1962, tá ið ein genta úr Havn konfirmeraðist í kirkjuni.

Ymist man vera, hvussu mong leita sær í kirkjuna. Tíðirnar broytast og bygdin við. Kaldbak hevur verið fyri stórbroytingum, sum flest allar bygdir. Í dag ber valla til at siga, at Kaldbak er kirkjubygd burturav. Tá ið Brøðrasamkoman vann

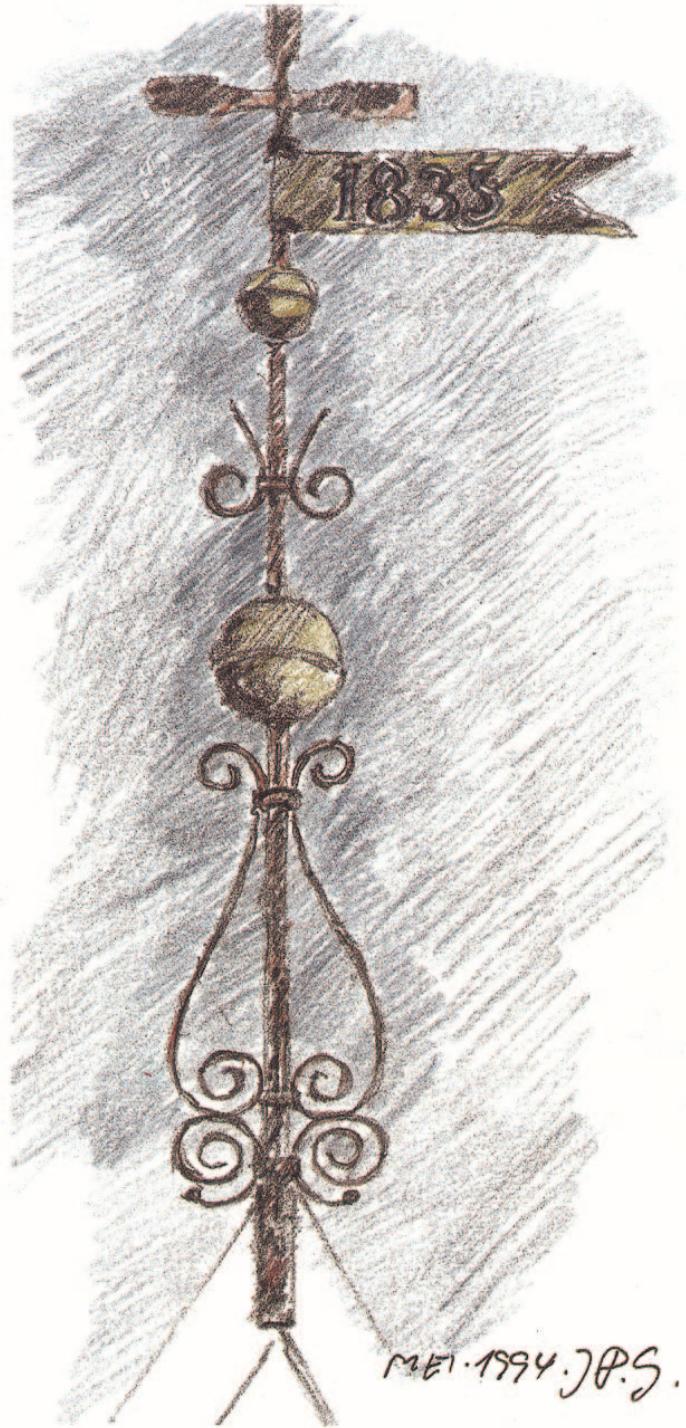
sær festi í Føroyum, tyntist í kirkjuskara.

Fyrr var prestur í bygdini einar 12 ferðir um árið. Nú er prestur einar 20 ferðir um árið í Kaldbak. Tá vóru teir skjútsaðir við báti og komu ofta til bygdina leygardag seinnapart. Seinni í tíðini komu teir vanliga við postbátinum úr Havn. Tað kom tó fyrir, at prestur varð fluttur við báti um fjørðin av Sundi.

Prestur hevði fast tilhald í bygdini, skuldi hann liggja nátt. Dahl próstur gisti mangan hjá bónafólkunum í Soylugørðum.

At skjútsa prest var fastur arbeiðstáttur hjá bygdarmonnunum. Teimum var álagt at fáa prest til bygdina, tó varð ein lítil samsýning givin fyrir tað. Farið varð úr Kaldbak við báti yvir í Kallanes nakað norðan fyrir Hvítanes, og síðan varð gingið til Havnar og heilt út í Sandagerði eftir presti. Hetta varð gjort, tí tann, ið farin var, skuldi bera leypin hjá presti, har hann m.a. hevði bokur og prestaklæðini í. Farið varð aftur somu leið við presti aftan á gudstænastuna, um hann ikki lá nátt. Tað var ikki altíð so tespiligt at skula flota bát eftir presti. Tað verður sagt soleiðis frá eini skjútsferð, tá ið farið varð eftir Rasmussen presti:

»Tá ið báturin var komin í Kallanes, og prestur

Hans M. Reinert, ættaður úr Kaldbak, hevur gjort spírið við tí gamla sum fyrimynd

skuldi fara í hann, var so nóg brim inni við land, at einki gjördist, hóast bátsmenninir funnu sær góð lögir at koma inn í móti klettinum. Prestur varð tí noyddur at ganga inn á Sund, og ætlanin var, at hann so skuldi fara í bátin har, men prestur mundi hava fingið nóg mikið av teimum fyrru royndunum

Stólavangar konufolkamegin og prædikastólur.

og mest sum setti fótur í spenni og sýtti fyri at fara niður í bátin. Sundsbóndin, Jákup Bærentsen, sum var komin oman á klettin beint undir bón dahúsunum at hjálpa til, tók Rasmussen og mest sum tveitti hann niður í bátin. Soleiðis kom prestur eisini hesa ferðina í öllum góðum til Kaldbaks.«

At skjútsa prest varð avtikið í 1936.

Tá ið Sundsfólk fóru í kirkju, varð bátur nýttur. Í gomlum dögum vórðu tveir bátar flotaðir – annar við traðarfólkini og annar við bónadans húski. Farið varð á land í Bíggjarstöð tætt við kirkjuna. Tey sótu í ávísum stóli, Sundsstólurin nevndur,

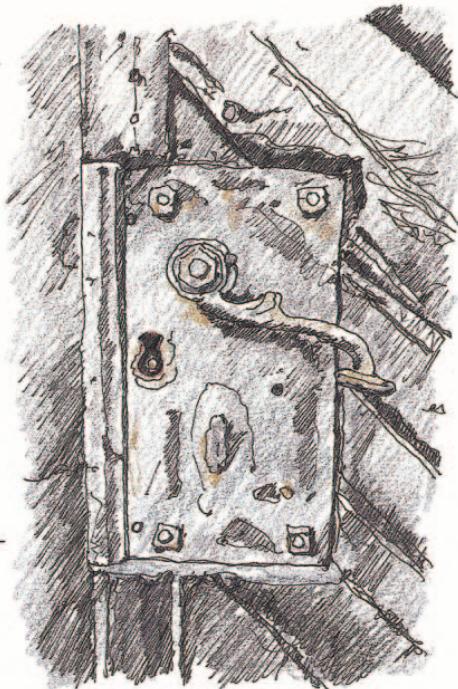
eins og hini bygdarfólkini eisini høvdu ávisan stól.

Í gomlum dögum leitaðu Norðradalsfólk sær eisini í kirkju í Kaldbak. Dalamenn høvdu bát í Kaldbaksbotni beint sunnan fyri sandin. Staðið nevndist Dalastöðin. Teir flotaðu bát og róðu út til Kaldbaks – heimaftur somu leið, settu bátin á lunn og gingu upp um Skarðið heim aftur til Dals. Ein drúgv kirkjuferð. Eisini vórðu norðradalsfólk grivin í Kaldbak; mær er sagt um trý: gamla Óla í Norðradali, konu hansara, sum var av Reinert ættini í Kaldbak og sonur teirra Andrias Reinert, nevndur Andrias í Dali.

Sagt verður frá, at í 1872 vóru tríggir mans av Hvítanesi inni á Kaldbaksfirði og fiskaðu gággur, nakað innan fyri Sund. Ein glaða kom og hvölvdi bátin – ein teirra svam í land, hinir báðir druknáðu. Teir vórðu jarðaðir í Kaldbak í einum stað í kirkjugarðinum, sum bygdarfólk ið nevndi Pílagrímsgravirnar eyystast í kirkjugarðinum tætt inni við garðin.

Sagt verður um bóndakonu av Sundi, at hon skuldi hava meira at kalla finar siðir, tá ið hon fór í kirkju. Hon hevði ein træskammil at hava beinini uppiá – men ikki nóg mikið við tí, eitt seyðaskinn hevði hon eisini undir. Skammilin skuldi av rött-

Sjaldsama úthurðarlásið, ið kann vera sveinastykkið hjá
Dáva Petersen

um verið til skjals enn, men óvist hvar.

Í kirkjuni hanga tvær ljósakrúnur. Ta ytru gav Karl Hermansen, tá ið kirkjan fylti 100 ár. Tann innara er givin av Tummasi Petersen av Sundi og er væl eldri enn hin. Hon er eisini væl minni enn tann ytra. Tummas á Sundi skal hava givið kirkjuni hana, eftir at hann hevði vunnið í einum sakarmáli um eitt jarðarstykki í Kaldbak.

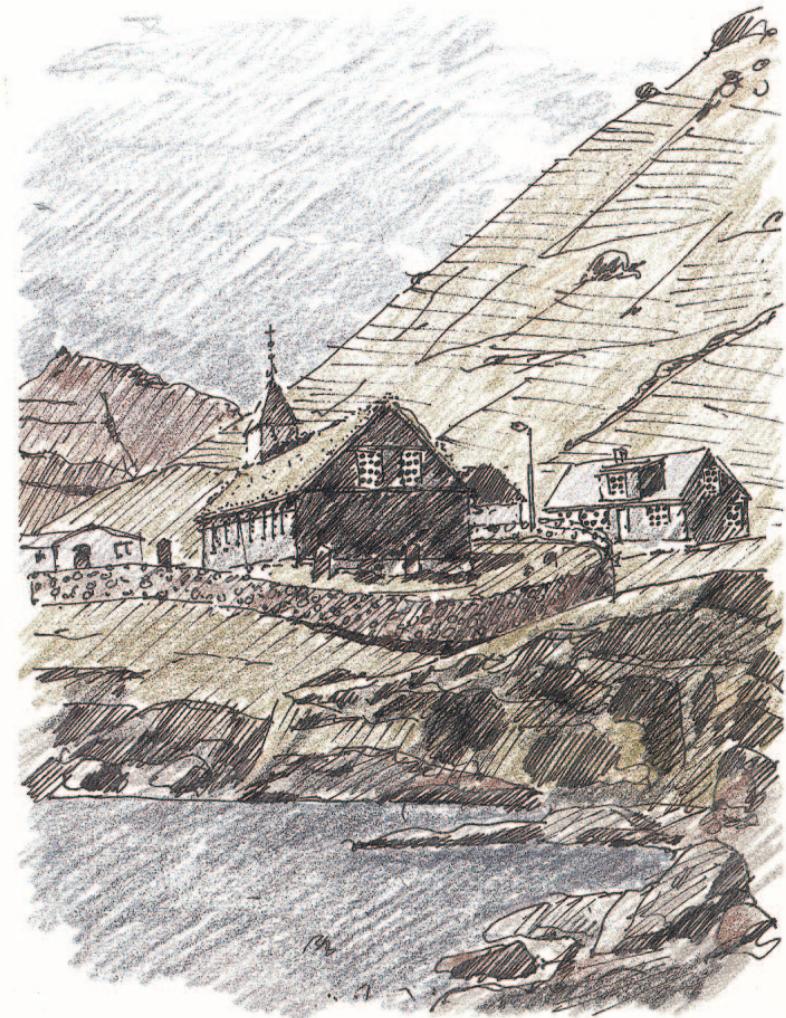
Kirkjuklokan, sum nú hongur í kirkjuni, er frá 1959. Um hetta mundið varð ravnagnshiti lagdur í kirkjuna. Frammanundan vórðu tveir petroliumsovnar, sum hitaðu alla kirkjuna upp. Enn hevur kirkjan tó ikki fingið ravnagnsljós lagt inn. Tá ið farið verður í kirkju jólakvöld, verða öll 70 kertiljósini tendrað.

Í kirkjuni liggur ein Kingo sálmbók, sum Andrias Reinert, bóndi við Á átti. Hann ynskti, at sálmbókin skuldi liggja í kirkjuni eftir deyða sín.

Hans Martin Reinert, ættaður úr Kaldbak, hugnaði mangan um kirkjuna. Hann hevur høvuðsumvælt og gjört spírið. Somuleiðis hevur hann høvuðsumvælt og gjört úr nýggjum lásið í úthurðini.

Stólaröðini í kirkjuni eru vakurt og snøggliga útskorin. Í gomlum dögum voru eisini stólar á loftinum – seks í tali. Teir vórðu kallaðir húsmansstólarnir. Ikki komu teir at standa so leingi, tí prestarnir, ið vitjaðu kirkjuna, vildu ikki hava teir standandi og tóku teir tí burtur. Hetta komst m.a. av, at fólk vanliga settu seg upp á loftið, tá ið kirkjugangur var, og tey voru mong, ið hildu hetta vera lítið hóskiligt.

Stólaröðini hava hvør sítt navn. Hesi nøvn komu annaðhvört av bygd/býlingunum ella bón dahúsunum. Sundurbýtið er frá gamlari tíð, har húsfólk ið hevði sítt ávísa sæti í kirkjuni – óvist man vera, hvussu fast verður hildið um henda sið longur.

Kirkja og kirkjugarður eystureftir

Stólanøvnini eru:

- 1) Innastistólur (eisini nevndur brúðgómsstólur)
- 2) Frammistovustólurin
- 3) Heimistovustólurin
- 4) Innistovustólurin
- 5) Niðaru Soylugarðar
- 6) Ovaru Soylugarðar
- 7) Geilastólurin
- 8) Á Torlagi
- 9) Sundsstólurin
- 10) Húsmansstólurin

Av hesi sundurbýting sæst, at tað fyrr hevur havt stóran týdning at hava tey ávísu plássini í kirkjuni.

Tað sæst eisini, at Kaldbak var ein bónabygd burturav, og vórðu tí eisini stólarnir vanliga undir

felagsheiti nevndir bónadastólar, men húsmenninir ella traðarmenninir hövdu sín stól fyri seg ytst í kirkjuni.

Í 1955 kannaði Petur Pauli Nolsøe, fyrrverandi deknur, hvussu nógvar gudstænastur vóru hetta árið.

Kanningin vísit hesi tølini:

60 hámessugudstænastur
3 kvøldgudstænastur
6 føstugudstænastur

Íalt hava 1883 fólk verið í kirkju hetta árið. Miðaltalið verður tá eini 27 fólk til hvørja gudstænastu.

So ikki kann sigast annað, enn at nógv er broytt. Nú munnu tey vera fá í tali, sum vitja kirkjuna hvønn sunnudag. Spell, at so er.

Smávegis umvælingar hava verið gjørdar gjøgn-um árini, bæði innan og utan. Í 1976 varð hon øll takt. Bygdarfólkið fer væl um sína kirkju, tí stendur hon enn sum eitt vakurt prýði fyri Kaldbaks bygd, har náttúran er karmur um gamla varðan, sum forfedrarnir settu.

Hanus T. Bærentsen

Heimildarmenn

Petur Pauli Nolsøe, Cornelius Reinert, Svenning Danielsen, Poul Nolsøe, Kaldbak. Poul Wang, Hoyvík. Sverri Dahl, Tórshavn.